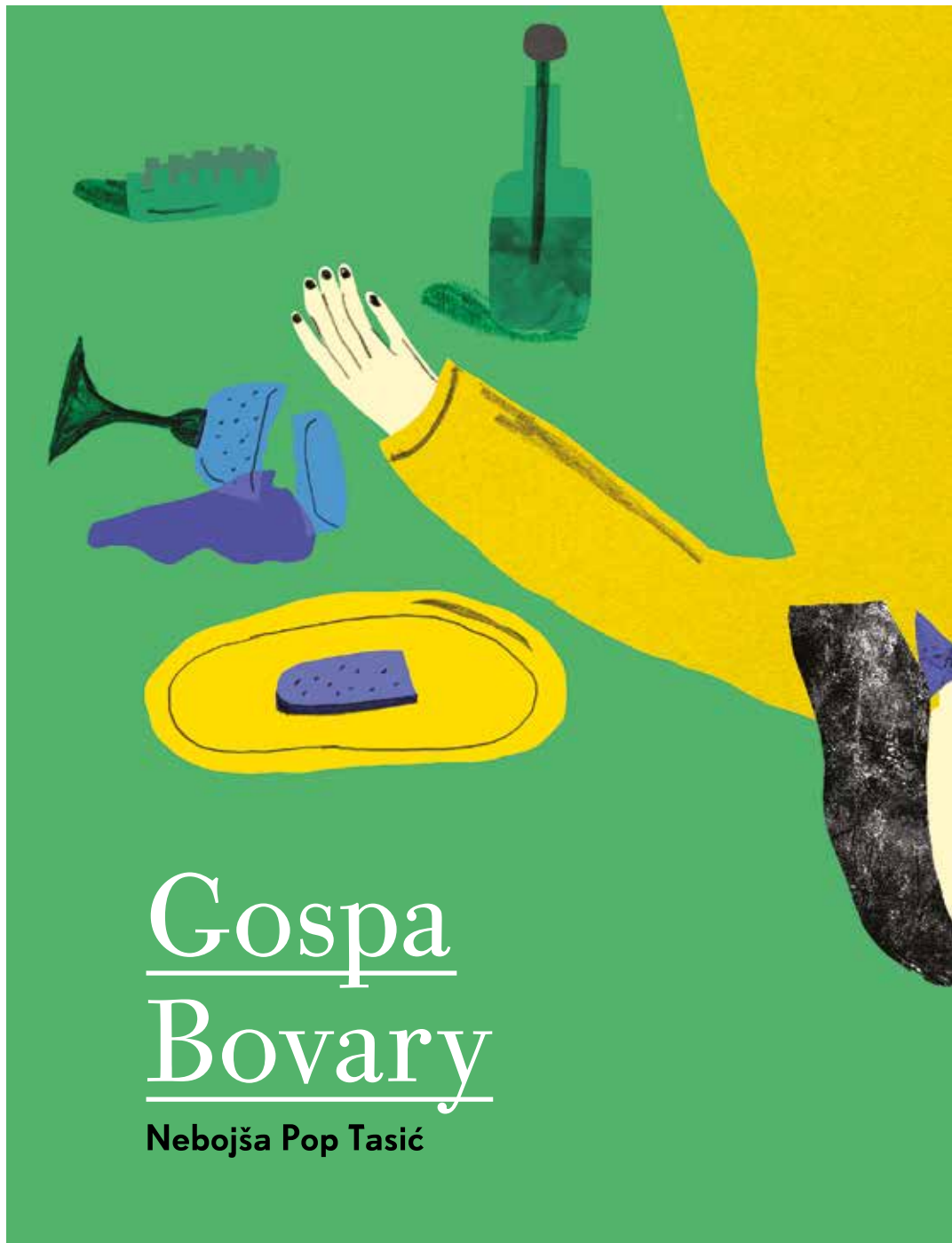

SNG | NOVA GORICA

Gospa
Bovary

Nebojša Pop Tasić

Zasedba	4
Intervju z Yulio Roschino	
Duša, duša, duša	7
Ignac Fock	
To ni gospa Bovary	12
Jaka Varmuž	
Fotografije	16

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica, sezona 2014/2015, uprizoritev 7
Premiera 15. in 16. aprila 2015 na malem odru SNG Nova Gorica

Nebojša Pop Tasić

GOSPA BOVARY

Po motivih romana Gustava Flauberta

Krstna uprizoritev

Režiserka **Yulia Roschina**

Dramaturg **Nebojša Pop Tasić**

Lektor **Srečko Fišer**

Kostumografinja in scenografinja **Vasilija Fišer**

Skladatelj **Branko Rožman**

Koreograf **Matjaž Farič**

Oblikovalec svetlobe **Samo Oblokar**

Oblikovalka maske **Ana Lazovski**

Oblikovalec zvoka in tolkalist **Vladimir Hmeljak**

Asistentka dramaturga **Staša Bračič**

Asistentka skladatelja **Jana Beltran**

Vodji predstave **Marino Conti** in **Simon Kovačič**, šepetalka **Arjana Rogelja**.

Tehnični vodja **Aleksander Blažica**, tonski in video mojstri **Matej Čelik**, **Vladimir Hmeljak**, **Majin Maraž** in **Stojan Nemec**, lučni mojstri **Samo Oblokar** (vodja), **Marko Polanc** in **Renato Stergulc**, rekviziterja **Damijan Klanjšček** in **Jožko Markič**, frizerke in maskerke **Katarina Božič**, **Hermina Kokaš** in **Ana Lazovski**, garderoberki **Jana Jakopič** in **Mojca Makarovič**, odrski mojster **Staško Marinič**, odrski tehniki **Dean Petrovič**, **Bogdan Repič** in **Dominik Špacapan**, vrviščarja **Damir Ipavec** in **Ambrož Jakopič**, odrski delavec **Jurij Modic**, šivilje **Nevenka Tomašević** (vodja), **Marinka Colja** in **Tatjana Kolenc**, mizarja **Darko Fišer** (vodja), **Marko Ipavec** in **Marko Mladovan**.

Predstava nima odmora.

Emma **Arna Hadžialjević**
Charles **Gorazd Jakomini**
Léon / Rodolphe **Vito Weis** k.g.
Lekarnar **Blaž Valič**
Župnik / Profesor / Oče Rouault / Dr. Canivet **Sandi Pavlin** k.g.

Foto: Rok Břeck

DUŠA, DUŠA, DUŠA ...

Yulia Roschina se je rodila leta 1982 v Moskvi. Z osmimi leti se je preselila v Slovenijo. Moskovsko otroštvo je močno zaznamovalo njeno ustvarjalno pot. Obiskovanje baletne šole ter opernih, baletnih, lutkovnih in cirkuških predstav je v njej vzbudilo ljubezen do gledališča. Danes se polje njenega ustvarjalnega zanimanja razprostira čez vse omenjene gledališke zvrsti.

Posveča se režiji gledaliških predstav tako za odrasle kot za otroke. V svojih predstavah potrpežljivo in neusmiljeno zasleduje temine človekove podzavesti. Ne poskuša jih povezati z vidno teatraličnostjo, temveč jih pušča v nedorečenih prostorih materialnega sveta. Njene močno vizualne in estetsko izčiščene predstave natančno detektirajo celoten spekter človekove duševnosti, ki ga vedno znova odkriva v poglobljenem raziskovanju z igralci.

Začniva pri koreninah. Moskva: za nas hrepeneče duše, povezane z gledališko literaturo, Moskva simbolizira tisto nedosegljivo, kjer bo vse boljše in lepše. Kako ti danes občutiš to hrepenenje po nečem boljšem, tam nekje daleč ...

V Moskvo, v Moskvo, v Moskvo ... (tišina) ... ah ...

(V Yuliinih očeh se nekaj spremeni; vsakič, ko omeniva Moskvo, se zazre nekam globoko vase, včasih traja tišina zelo dolgo, vendar vsak trenutek čutiš, da se nabira v njej nekaj mogočnega, da se za to besedo skriva nekaj, kar jo določa, tisto, s čimer se pravzaprav še danes najbolj identificira ...)

Naj pomagam z mislijo, kako sem sama kot majhna punčka, ki je plesala balet, sanjala o Moskvi kot deželi, od koder prihajajo presežki s področja umetnosti. Od tam je prihajala najboljša glasba, najboljše balerine, najbolj znani gledališki teoretiki, najboljši akrobati ... Ti pa si bila tam majhna punčka, zate niso bile sanje, ampak čisto navadna resničnost ...

Tudi zame ni bila čisto navadna (smeh). Svojega otroštva se spominjam kot nečesa posebnega. Klovni, akrobati, sladkorna pena, vonj cirkuških živali, balerine, operni pevci, ogromne kulise, pojoča ura na lutkovnem gledališču, blišč ogromnih sprejemnih dvoran,

baletne ure, nastop v Bolšoj teatru, lestenci, stopnišča ... in še in še ... Zvenim kot Emma Bovary! (smeh) ... To so trenutki, po katerih hrepenim.

Hrepenenje po Moskvi ali hrepenenje naše Emme po Parizu je torej iskanje samega sebe, stik s samim sabo, iskanje prostora, kjer se bomo lahko v popolnosti izrazili, zaživelili?

Ja, moja Moskva je povezana z občutjem svobode, brezskrbnosti, radosti, ljubljenosti ... Zato se vedno znova vračam tja, v tisti čas, da začutim svoj začetek, svoje bistvo. Ko se letalo dotakne ruskih tal, me zmeraj znova oblije radost in olajšanje, lahkotnost bivanja; občutek, da si spet doma, kjer lahko snameš maske in slečeš vloge, ki jih igraš; občutek, da se lahko mirno sprostiš v svojem bistvu. Rusi smo očitno nerazložljivo globoko povezani s svojo domovino, o čemer je veliko pisal tudi Andrej Tarkovski. Ona je naša »Mati Rusija«, po njej hrepenimo vsi, ki smo jo zapustili, lahko je stroga, zahtevna, neizprosna in hladna, na drugi strani pa ljubeča in nežna, občutljiva in čuteča. In tam nekje, daleč od civilizacije, živi (na srečo) še neomadeževana slovanska duša, zato nas tako zelo vleče tja, k svojim koreninam.

In kako si občutila Slovenijo, si takoj po prihodu sem nadaljevala polno umetniško življenje ali se je zelo spremenilo?

Moje življenje se je spremenilo, a ne na slabše, je pa bilo vse naenkrat zelo drugače. Preselila sem se iz ruske prestolnice v »skoraj« mestece na slovenski obali. Tukaj me je prevzela narava. V tem obdobju sem veliko časa preživela sama, ure in ure sem se lahko igrala z metulji v sadovnjaku, imela čisto svoj vrt, se učila jezika in spoznavala svoj novi svet. Gledališče me je potrpežljivo čakalo vse do 3. letnika srednje šole, ko sem kot hostesa začela delati v Gledališču Koper. Tam je tudi vzniknilo zanimanje za tisto, kar se dogaja za kulisami, začelo me je zanimati, kako predstava nastaja, in tako sem se počasi prekvalificirala v rekviziterko in šepetalko (smeh).

Verjetno se strinjava, da je poklic gledališke režiserke kar zanimivo poslanstvo. Si zavestno ali intuitivno vstopila na to pot?

Intuitivno ... (smeh) Tega obdobja svojega življenja se ne spominjam prav natančno. Vse se je zgodilo zelo nenadno, »naključno« se je sestavila zelo zanimiva sestavljanica. Ko sem se vpisala na gledališko in radijsko režijo, nisem vedela, kaj režiser pravzaprav počne; v bistvu sem se šele v tretjem letniku akademije zavedela, kje sem in zakaj sem ravno tu. Odločitev za ta poklic se je zgodila veliko pred mojim zavedanjem in v mojem

življenju odigrala ključno vlogo. V najstniških letih sem se namreč zelo zaprla vase, se skrila pred sabo in pred svetom. Najvarneje sem se počutila kot del množice, eden izmed vseh, tisti, ki je voden, ki nima lastnih stališč, ki se do nikogar in ničesar ne opredeljuje, ki za nič in nikogar ne nosi odgovornosti. Z vpisom na akademijo pa se je moje dojemanje sebe in sveta obrnilo na glavo. Pot do poklica gledališke režiserke je pot, ki sem jo prehodila, da sem lahko odrasla.

Da si postala gledališka režiserka, ni bila tvoja želja ali tendenca, temveč na neki način vesoljno darilo? Bi lahko tako rekla?

Ja. Ta poklic me je prisilil, da sem se razvila kot samostojni individuum in končno prisluhnila sebi. Morala sem odpreti tisti del sebe, ki sem ga bila za nekaj časa zaklenila.

Gledališče je medij, skozi katerega umetnost sporoča, spreminja, vzbuja, vzburja, ozavešča, fascinira, gane, pretrese, včasih v isti uprizoritvi, v nekaj minutah. Je medij, ki lahko deluje na vse čute naenkrat ... Vendar, ali obstajajo teme, v katerih se da uresničiti posebej veliko tega? So kakšne zgodbe, za katere si želiš, da bi jih uprizorila prav v gledališkem mediju?

Ogromno jih je, težko bi se odločila za točno določeno. Po navadi me same poiščejo. Tisto, ki me izbere, močno začutim in se ji prepustim. In ta me vodi, včasih do gledališča, včasih do igralca, skozi katerega se želi udejanjiti, nato me popelje do načina uprizarjanja, ki je zanjo najbolj primeren, skozi katerega bo najbolj zazvenela. Samo dovolj čuječ moraš biti in si pustiti čas za tišino, ta je najpomembnejši.

»Kamorkoli prideš, vedno iščeš svojo dušo,« pravi dragi Andrej Tarkovski. Lahko rečem, da se vse, kar ustvarjam, in vse, kar raziskujem, dotika duše. Duša, duša, duša ... Iskanje in odpiranje globin, temin, ki so skrite, potlačene. Raziskovanje človeške duše in duše stvari, vsega živega, vsega, kar nas objema in prežema. Neotipljivega, neizrečenega, tistega onkraj besed, zanima me prej odsotnost kot prisotnost, prej tišina kot beseda. In gledališče je prostor, namenjen prav temu, da si skupaj vzamemo čas za tišino. Če dovolj dolgo poslušáš, zaslišiš dušo.

S takšnim načinom dela, s perspektivo, ki jo zavzameš pred ustvarjanjem gledališke predstave, daješ vsem sodelavcem, predvsem pa tudi gledalcem možnost refleksije? Takoj, tukaj in zdaj ...

Ja, samorefleksija je v času drvenja skozi trenutke nujna. Le tako se lahko izognemo avtomatizmu in mehanskosti, v katero nas peha koncept produktivnosti. Ampak ne bi o tem,

ogromno je že napisanega, želim si le, da se izognemo samoumevnosti, ki nas lahko zablje v globok spanec.

Nisi samo gledališka režiserka, si tudi operna; zelo blizu so ti tudi lutke in uprizoritve za otroke, za seboj imaš zelo lepe, nežne, klovnovsko duhovite predstave, ki kruto resnico in težko celoto vseh plasti življenja kažejo z materinsko dušo, škratovsko mislijo in žensko kreativnostjo.

Kaj pomeni delati predstavo v dramskem gledališču ali v operi, kaj plesno-performativni projekt, lutkovno predstavo, predstavo za otroke, eksperimentalno-raziskovalni projekt: kaj je skupni imenovalec, kaj posebnosti?

Mojo ustvarjalno pot je zaznamovala diplomatska predstava, ki sem jo režirala v četrtem letniku, Fedra avtorja Jeana Racina. S svojo enormno količino besed, ki so bile vseobsegajoče, ki so zadušile vsakršno čustvo, paralizirale telo, me je vzpodbudila k temu, da sem po akademiji začela iskati tudi druge načine pripovedovanja zgodb. In ta vzgib me je popeljal v raziskovanje različnih gledaliških zvrsti.

Začela sem pri plesu, ki me je od nekdaj fasciniral. Zanimalo me je izražanje s telesom, ki ima moč neverbalnega sporočanja, ukvarjala sem se s konkretnim in abstraktnim telesom na odru. Delo s plesalci me je razbremenilo govoričenja in me naučilo branja in mišljenja v podobah, v konkretnem.

Nato so iz želje po soočenju z ničem nastajali performativni in raziskovalni projekti. Hotela sem začeti projekt brez kakršnegakoli oprijemljivega materiala, torej brez besedilne predloge, glasbene inspiracije, razmisleka o temi, ki bi jo raziskovali. Začeti iz golega Tukaj in Zdaj, za katerega se je izkazalo, da v resnici ni tako zelo gol. (smeh) Ti projekti so izostrili mojo ustvarjalno intuicijo in zaupanje v zdajšnji trenutek.

Zelo pomemben del mojega ustvarjanja pa so tudi predstave za otroke, te so me naučile sanjanja, razvile mojo domišljijo in prebudile otroka v meni. Ena pomembnejših izkušenj je bila predstava v lutkovnem gledališču. Tam sem odkrila, da je vsaka, prav vsaka stvar na odru živa. Lutkovno gledališče me je očaralo s svojim odnosom do tistega, čemur v dramskem gledališču pravimo rekviziti in scenski elementi: ti lahko v lutkovnem svetu naenkrat postanejo glavni akterji in njihova bit s pomočjo ustvarjalčeve domišljije doseže enormne razsežnosti. Naučila sem se tudi posvečati pozornost malim stvarim, naučila sem se skromnosti in predvsem potrpežljivosti. Ustvarjanje za otroke čutim kot svoje poslanstvo, saj gledališke predstave odigrajo pomembno vlogo v procesu njihovega odraščanja in jih vodijo na povsem svojevrsten način. V opernih predstavah sem se še bolj intenzivno začela ukvarjati s pomenom zvoka na odru, tako glasbe kot zvočnosti besed, ritma in tišine kot enakovrednega elementa glasbi. Odkrila sem, da se kot režiserka v glasbeni terminologiji lažje sporazumevam in da že od nekdaj mislim gledališko predstavo v celoti kot glasbeno partituro. Pri tem je vsak element uprizoritve kot glasbeni instrument, ki jih mora režiser, podobno kot dirigent, uglasiti med seboj in povezati v harmonično celoto.

In nazadnje naj omenim še svoje ljube klovne, ki so direktna navezava na moje otroštvo in moj največji navdih. Klovnovstvo namreč ni samo poklic, je način življenja in gledanja na svet. V uprizoritvi kratkega dela Molièrovega Amfitriona v tretjem letniku akademije so se čisto spontano rodili in me dokončno očarali s svojo neposrednostjo. Naučili so me neverbalne komunikacije, humorja, senzibilnosti, pogleda iz ptičje perspektive in ponižnosti. Dali so mi sposobnost, da hkrati z mizerijo vidiš tudi vso lepoto, ki nas obkroža, in najpomembnejše, da je treba na svet gledati s srcem. Klovn je moje vodilo, moj kompas, ko me zanese preveč v racionalno, v ego, ko se izgubim v hotenjih in pričakovanjih. Takrat me opomni – ponižnost, skromnost in odprto srce, Yulia.

Zdaj se vračam v dramsko gledališče. Gospa Bovary je moja druga profesionalna dramska predstava. Pot, ki sem jo v letih po akademiji prehodila, me je oplemenitila in izpopolnila, me naučila različnih pristopov in perspektiv gledanja, branja, čutenja, mišljenja. Pred mano je obdobje združevanja vseh teh znanj, ki se ga izjemno veselim in upam, da mi bo vsaj za trenutek uspelo vse te delčke sebe združiti in uravnesiti.

Takšen način dela in razmišljanja o gledališki predstavi teži k temu, da ustvarjaš celostne gledališke umetnine, po mojem mnenju lahko takšne stvaritve resnično spreminjajo svet ...

Da. In zato nujno potrebujem sodelavce, ki so avtonomni individui, dramaturge, skladatelje, koreografe, scenografe in kostumografe ter lučne oblikovalce, ki čutijo gledališkost, da smo lahko sokreatorji gledališkega dogodka. To namreč prinese koncentracijo energij, ki prihajajo iz vseh svetov; in ja, takšne stvaritve morda lahko kaj spremenijo, majhen košček, ki je dovolj, da zamaje celoto.

»Emma Bovary, to sem jaz,« je slavni rek samega Flauberta, ki je javnost provociral in je tudi s to izjavo povzročil še večjo pomensko razplatenost te zgodbe. Kako bi se ti dober teden pred premiero opredelila to tega stavka? Velja tudi zate?

V marsičem se lahko identificiram z Emmo. Morda najbolj v neskončnem hrepenenju po princu na belem konju, ki ga kot graščakinja, ki sloni s komolci na kamniti plošči s podbradkom v dlaneh in zre v daljo, nestrpno pričakujem. Ta nekdo bo seveda moj rešitelj, tisti, ki bo čudežno odpihnil temne oblake. Vem, da so to le otročje sanje, vendar jih kljub vsemu zavedanju, da je to popolna iluzija, vztrajno sanjam ...

Pogovarjala se je Staša Bračič

TO NI GOSPA BOVARY

*»Ker obstajajo meje, ki jih literatura, celo najlahkotnejša, ne sme preseči ter ki se jih Gustave Flaubert in soobtoženi očitno niso dovolj zavedali;
a ker je Flaubertova knjiga očitno plod dolgotrajnega in resnega dela v leposlovnem smislu in v smislu študije značajev;
ker je odlomkov, kakršni so navedeni v obtožnici, najsi bodo še tako sporni, glede na obseg dela malo;
ker ti odlomki, bodisi v izraženih idejah bodisi v prikazanih okoliščinah, sodijo v skupek značajev, ki jih je avtor hotel izrisati, pri tem pa pretiraval in jih prežeh z vulgarnim in pogosto šokantnim realizmom;
ker se Gustave Flaubert pri oporekanju sklicuje na svoje dobro ime in krščansko moralno;
ker ni videti, da bi bila njegova knjiga, tako kot nekatera dela, napisana izključno zato, da bi zadovoljevala čutne strasti ter željo po svobodnjaštvu in razvratu, ali pa zato, da bi se rogala rečem, do katerih mora vsakdo gojiti spoštovanje;
ker je bila njegova napaka zgolj ta, da je včasih izpred oči izgubil zapovedi, ki jih noben pisatelj, če dá kaj nase, ne sme nikdar prekršiti, in da je pozabil, kako ni zadosti, da je književnost, kakor vsa umetnost, v iskanju dobrega, ki ga je poklicana ustvarjati, spodobna in izčiščena le v formi in izrazu;
je v danih okoliščinah, saj ni dovolj trdno dokazano, da bi Pichat, Gustave Flaubert in Pillet zagrešili očitana jim kazniva dejanja,
sodišče zgoraj omenjene spoznalo za nedolžne po vseh točkah obtožnice in jih oprostilo plačila sodnih stroškov.«*

Tako se je leta 1857 sklenil proces zaradi Flaubertovega romana *Gospa Bovary*: pri nunah vzgojeno dekle se poroči s podeželskim zdravnikom, vendar razočarana v zakonu kmalu prične sanjariti o romantični ljubezni, kakršno pozna iz knjig, nato se iz dolgočasje in praznine zaplete v dve strastni, a uničujoči ljubezenski razmerji, naposled pa obupana, čustveno in finančno izžeta napravi samomor.

V letih 1856-57, ko roman izhaja v podlistkih časnika *Revue de Paris*, bralci hlastajo za zgodbo o prešuštnici, Flaubert pa vztrajno zavrača nasvete in prošnje izdajateljev, naj izloči domnevno sporne odlomke. Pritiski oblasti se krepijo in Flaubert, urednik Laurent-Pichat in tiskar Pillet se znajdejo pred sodiščem; zaradi dejanj zoper javno moralno in krščanske vrednote jim grozi celo zaporna kazen.

Ob vsesplošnem škandaliziranju Flaubert na tihem slavi, saj sploh ni nameraval pisati o prešuštvu niti *Gospa Bovary* ni roman o Emmi Bovary, čeprav je ta uboga trapa postala univerzalen tip v literaturi, filmu in ljubiteljski psihologiji.

V izreku oprostilne sodbe sta dve pomembni opažanji. Flaubertovo delo je, tako sodnik, »izčiščeno v formi in izrazu«. Pisatelj se je že sam označil za mučenika sloga: cizeliral je svoje tekste, jih hodil glasno prebirat v vrtni paviljon (*gueuloir*), da je poslušal zven besed in ritem stavka, nato večkrat po cele pole rokopisov zmetal v ogenj. Slavni kritik devetnajstega stoletja Sainte-Beuve je dejal, da Gustave Flaubert vihti pero kakor skalpel; biografizem je bil pripraven, romanopisec je bil namreč sin in brat uspešnih zdravnikov. Drži, izbrušen slog je bil celo nujen, da se je v resnici banalna zgodba izpisala v velik roman; domala identično usodno ljubezen je bil konec koncev popisal že kot najstnik v povesti *Strast in krepost*. Kdo ve, ali mu je afera o neki Delphine Delamare potem res rabila kot dokumentarni vir pri snovanju romana, toda vsekakor je na očitke, da z Emmino zgodbo povečuje prešuštvo, odvrnil, da tako pač je, da njegova uboga Bovaryjevka trpi in joče v vsaj dvajsetih vaseh po Franciji.

»V tej knjigi je pomembna predvsem kritika, še bolj morda anatomija. Bralec se ne bo zavedal (vsaj upam), kolikšno psihološko delo se skriva pod Formo, a začutil bo njegove učinke,« je pisatelj razložil pesnici Louise Colet. Da, kritika in vse njene ostrejše sopomenke so zgodbi dale vzdušje, ton, osebe, čas in prostor, ki se zrcalijo v podnaslovu: *Značaji s podeželja*. Kajti čeprav se ti značaji zgrinjajo okoli Emme Bovary, nas ona izključno popelje med podeželsko malomeščanstvo, katerega anatomijo, kot je konec koncev zapisano v sodbi, Flaubert študioso in realistično izrisuje v do grotesknega tipiziranih likih, naj bodo ti za zgodbo pomembni (trgovec Lheureux je dobičkar in oderuh, apotekar Homais je hinavski povzpetnež) ali pa čisto postranski in jih povezujejo le provincialna ozkost, napuh, privoščljivost in zavist. Emma vse to seveda izkusi, a ni sama dosti drugačna. Marsikdo razvije sočutje do nje, do ovdovelega Charlesa, ki od žalosti umre, ali do osirotele hčerke Berthe, toda zaključek zgodbe, zadnji stavek romana, je emblematičen v povsem drugačnem smislu: Homais prejme križec častne legije.

Homais je prototip malomeščana, poosebljene pritlehnosti. »Za meščana imam vsakogar, ki nizkotno razmišlja,« je govoril Flaubert, ki si je zadal licemerstvo in pokvarjenost razkrinkati in osmešiti v projektu moralnega maščevanja: *Slovarju splošno priznanih resnic*. To nedokončano, postumno delo je katalog floskul, klišejev, normiranih zmot in naučenih banalnosti, s katerimi operira (malo)meščan, da bi v družbi obveljal za uglednega, omikanega, učenega. Flaubert je opazoval človeško neumnost in si *Slovar*, ki je nastajal desetletja, zamislil kot satiro: po tem konverzacijskem leksikonu (ali blefsikonu) bo meščan polistal, preden se bo odpravil na večerjo, na obisk in v gledališče. Ko bo pogovor nanesel na »denar«, bo dejal, kot veleva ustrezno slovarsko geslo: »Vzrok vsega zla. Recite: *Auri sacra fames*.« *Slovar* predpisuje, kaj naj ugledni meščani v foajeju porečejo o igralkah: »Poguba za družinske sinove. Premorejo zastrašujočo opolzko, vdajajo se orgijam,

pogoltnjejo milijone, končajo v ubožnici. – Oprostite! Nekatere so prav dobre matere.« In apotekarjevo mnenje v *Gospo Bovary* popolnoma ustreza slovarski definiciji.

Nasplloh je navdušujoče in niti najmanj slučajno, da slovarske ideje, včasih celo formulacije, sovpadajo s tistimi v *Gospo Bovary*. Podobno kot so don Kihota (Cervantesov roman je Flaubert, tudi sam obsesiven bralec, v otroštvu znal na pamet) v vzporedni svet pahnili srednjeveški viteški romani, so bili povod za Emmino sanjarjenje ter literarizacijo ljubezni in življenja, t. i. *bovarizem*, romani Walterja Scotta. Apotekar Homais opaža, da tako kot škodljiva zdravila obstaja škodljiva književnost – in »romani«, beleži *Slovar*, »izpridijo množice«. Slovarsko geslo »bolnik« narekuje zabavljati čez bolezen in trpljenje, da bi bolniku dvignili moralo. Hippolytu, ki mu Charles Bovary operira kepasto nogo, vsi prigovarjajo: »Menda se ne hvališ preveč!« Na pogrebu se Homais spominja pokojne Emme: »Tako ljubezniva duša! Če samo pomislim, da je še prejšnjo soboto prišla k meni v prodajalno!« Kaj pa o pogrebu piše v *Slovarju*? »Recite v zvezi s pokojnim: 'Samo pomislite, da sem še pred tednom dni večerjal z njim!'«

Slovar splošno priznanih resnic bi potemtakem lahko imeli za destilat značajev s podeželja ter tako tudi za odslikavo družbe in konverzacije v *Gospo Bovary*, predvsem pa za dokaz, da Flaubertov roman nikakor ni študija usodne strasti, marveč študija dvoličnosti, provincialne pokvarjenosti in človeške neumnosti.

Sodni pregon Flauberta in soobtoženih je vodil državni tožilec Ernest Pinard; taisti tožilec je nekaj mesecev pozneje, zopet zaradi razžalitve javne morale in krščanskih vrednot, na zatožno klop zaradi pesniške zbirke *Rože zla* spravil Charlesa Baudelaira. In taisti tožilec je ves ta čas skrivaj pisal še kar eksplicitno pornografsko poezijo. Bržčas je obtožnici zoper literata sestavljaj z gorečo naslodo, ki pa ni bila pravniške narave, tako kot so malomeščani, ki povečujejo moralo in krepost, prvi razgrabili *Gospo Bovary*. »Vse visokostne vešče se pulijo za *Bovaryjevko* in iščejo obscenosti, ki jih v njej ni,« Flaubert z zadovoljstvom poroča bratu Achillu. Pri vsem skupaj je namreč treba vedeti, da v romanu ni zares eksplicitnega prizora; samo bralčeva domišljija je tista, ki v zloglasni vožnji s kočijo izgotovi delo pisatelja, mojstra sugestije. »Uradniki so vrh vsega navadni osli, ker niti malo ne poznajo vere, ki jo tako goreče ščitijo,« se je posmehoval Flaubert, ki je nemalo odlomkov, na primer bolniško maziljenje, skoraj prepisal iz cerkvenih obrednikov.

Kdo je Emma Bovary, junakinja svetovne književnosti, zakaj se vrača na filmska platna in nenazadnje na odrske deske? Ona je žrtev in upornica, v eseju *Orgija brez predaha* trdi nobelovec Mario Vargas Llosa, ki priznava, da se je v Emmo celo zaljubil, roman pa vidi kot nasilno mehanizacijo čustev, razmišljanj in odnosov. Toda zgodba je bistroumnemu bralcu ali gledalcu nezanimiva, če ne sprevidi tragikomične ironije in antiburžajske drže, ki se skrivata za Flaubertovo masko objektivnosti in realizma. »Ob tretjem delu, ki bo v veliki meri farsa, pa hočem, da jokajo,« je Flaubert med pisanjem zaupal Louise Colet. V značaje s podeželja uperjena kritika bo prerasla v farso; pisatelj pa terja ganotje? Anekdotična protislovnost ga skoraj definira: prekopal se je skozi cele knjižnice gradiva,

a je v zgodovinskem romanu *Salambo* faktografijo potvoril v prid barvam; pljuval je po malomeščanih, pa bil vseskozi eden od njih; svojo junakinjo je zaničeval, a ji je hkrati brskal po omarah in prebiral kodre. Vendar pa nikoli ni zapisal prepogosto zlorabljenega stavka: »Gospa Bovary, to sem jaz!«, in Emma, ki je predrzna, ekscesna ter hlepi po vzvišeni strasti, vendar naseda »slabim« knjigam, zares *ni on*.

Emma Bovary ni brala slabih knjig, le knjige je brala slabó. Ne toliko izobrazba, manjkata ji distanca in smisel za humor, saj kratkomalo ni inteligentna kot njen avtor. Dejstvo je, da ta slaba bralka, kot jo je prvi označil Vladimir Nabokov, prešuštnica iz dolgočasja in večno razočarana karikatura romantične junakinje poldruega stoletja sploh ne bi bila »preživela« brez dvoličnežev, kot so svetohlinec Homais, oderuh Lheureux pa konec koncev tožilec Pinard ali dostojne dame, ki zgroženo, a mrzlično listajo po domnevno opolzkem romanu. Klasika ni Emma Bovary, klasika je porog pokvarjenim, a marionetnim značajem, zaradi katerih je ves svet lahko provinca. Ganljiva ni tragična usoda hlepenja po čutnosti, ganljivo je skrbno izpisano utapljanje v malomeščanski mlakuži, ki z deklarativno moralo nima prav nobenega opravlja. Ali pač: glavna hiba Emme Bovary je namreč neumnost.

Literatura:

G. Flaubert: *Correspondance*. Pariz, Gallimard, »Bibliothèque de la Pléiade«, 1973–2007.

Gospa Bovary (prevod Suzana Koncut). Ljubljana, Mladinska knjiga, 1998.

Gospa Bovaryjeva (prevod Vladimir Levstik). Ljubljana, Cankarjeva založba, 1964.

Œuvres complètes. Pariz, Seuil, »L'Intégrale«, 1964.

Slovar splošno priznanih resnic (prevod Ignac Fock). Ljubljana, Modrijan, 2010.

Spomini nekega norca in izbrana mladostna dela (prevod Ignac Fock). Ljubljana, Modrijan, 2012.

V. Nabokov: *Lectures on Literature*. Orlando, Harcourt Brace, 1980.

M. Vargas Llosa: *La orgía perpetua*. Barcelona, Galaxia Gutenberg, 2006.

Srce me vleče na breg južnega morja,
kjer topel val alojam šepeta,
pod Etno, kjer od plodnega pepela
planjava kot vrt cveti
v razcvetu majskih dni,
ko v srcu še nesmrtnost nam kali,
ko vsak utrip, ki vzpodbudi srce,
je krik po sreči, skriti kdo ve kje.

Iz samostana sem se vrnila domov. Bila sem otožna in bleda. Z užitek sem se predajala žalosti. Sanjarila sem o starih omarah, stražnih dvoranah in glasbi, ki odmeva v starem gradu, kjer sem v svoji domišljiji živela kot graščakinja, ki sloni s komolci na kamniti plošči in s podbradkom v dlaneh zre v daljo, kdaj pridirja beloperi vitez na svojem vrancu.

Jaz, Charles Bovary, sem bil mož Emme Rouault. Jaz, majhen človek. Skromen človek. Mrtev človek. Tako majhen sem, da bog ni niti opazil, da me ni. Majhen, skromen in mrtev. Zato vam povem tole: zakaj ne sodite meni? Zakaj ne sodite meni? Ker sem premajhen. Preskromen. Sodite mi. Sodite mi, ker sem nedolžen. Mar ni mogoče soditi nedolžnosti? Ljubil sem Emmo. Ljubil sem jo. Ljubil, ljubil, ljubil sem jo. Mar je ljubezen vse, kar človek potrebuje? Ljubil sem jo. Jaz sem potreboval to, da jo ljubim. To je bila edina stvar v mojem majhnem, skromnem, nedolžnem življenju, ki je bila močnejša od moje majhnosti. Od moje skromnosti. Od moje nedolžnosti. Razumite vendar, kriv sem. Moja krivda je majhna. Moja krivda je nedolžna. Ampak, kriv sem. Kriv sem, ker sem naredil vse, da bi bil še manjši in bolj nedolžen.

Mi, majhni, smo krivi. Mi, nedolžni, smo krivi. Kriv sem. Sodite me.

Pariz, kjer gospodje hodijo po bleščečem parketu zrcalnih sprejemnic k bledoličnim vodinjam v oblekah iz zlatopramega žameta, oh, gospe, ki so ubogi angeli, za njihovimi nasmehi so pritajene skrivnosti in tesnoba. Tam ljudje vstajajo ob štirih popoldan, oblečeni v angleške čipke, večerjajo ponoči v restavracijah, ki so polne književnikov in igralck, ki živijo življenje nad življenjem, med nebom in zemljo, v vzvišenem območju neviht.

Emma Bovary. Tako te vsak imenuje. Ampak to ni tvoje ime. To je ime nekoga drugega.
Ime drugega človeka.

Da, da, jaz sem nekdo drug. Nekdo drug je moj človek.

Jezus nima drugega telesa razen mojega,
ne rok ne nog razen mojih.

Z mojimi očmi gleda.

Z mojimi rokami se dotika sveta.

Z mojimi nogami hodi.

Moje roke, moje noge, moje oči so njegovo telo.

Jezus nima drugega telesa.

Province nikakor ni treba podcenjevati. Ljudje iz velemesta mislijo, da je provinca nekaj majhnega, omejenega, dolgočasnega, naučenega ... Ni tako. Tudi pri nas se nabirajo vprašanja, problemi ... Upam si celo trditi, da pri nas živi resnični eksistencializem! Nič umetnega! Resnična kri, resnične kosti in resnično meso!

Obmoknil sem. Vrgel sem jo na sedež, ji strgal zgornji del obleke in začel z jezikom risati njene prsi, boke, trebuh ...
Njegovi prsti so na novo ustvarjali moje telo, bila sem mehka kakor glina, ki je postajala meso ...
... potem sem s poljubi dodajal barvo temačni pokrajini, ki je nastajala med njenimi stegni ...
... ležala sem na hrbtu in gledala, kako na ubogem stropu kočije nastaja veselje in zvezde repatice prinašajo oznanilo življenja ...
... Zdaj, zdaj, sem šepetal in se potopil vanjo kakor v slano morje ...
... trdno sem se prijela za njegove lase, da me ne odpihne burja, ki je pihala z njegovih ustnic ...
Potem ... potem sem jo obrnil na trebuh in objel, kakor da bi samega sebe objemal ...

Svet.

Svet je knjižnica. Vsak človek je knjiga. Knjiga, ki jo piše nevidni Pisatelj. Življenje.

Življenje je slovar, poln razmetanih, neurejenih besed, ki jih poskušamo razumeti in sestaviti v nekakšno razumljivo celoto. Potem poskušamo živeti. Te besede.

Odlomki iz odrskega besedila.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE NOVA GORICA

SLOVENE NATIONAL THEATRE NOVA GORICA

Trg Edvarda Kardelja 5, 5000 Nova Gorica, Slovenija / Slovenia
+386 5 335 22 00, +386 5 302 12 70 Faks / Fax
info@sng-ng.si, www.sng-ng.si

Direktorica, v. d. / General Manager mag. **Neda Rusjan Bric** neda.rusjan-bric@sng-ng.si
+386 5 335 22 10

Umetniška vodja / Artistic Director **Martina Mrhar** martina.mrhar@sng-ng.si +386 5 335 22 10

Tajnica / Secretary **Barbara Skorjanc** barbara.skorjanc@sng-ng.si +386 5 335 22 10

Dramaturginji / Dramaturgs mag. **Ana Kržišnik Blažica** ana.krzisnik@sng-ng.si +386 5 335 22 15
in / and **Tereza Gregorič** tereza.gregoric@sng-ng.si +386 5 335 22 01

Lektor / Language Consultant **Srečko Fišer** srecko.fiser@sng-ng.si +386 5 335 22 02

Trženje in odnosi z javnostjo / Marketing and Publicity Manager

Dominika Prijatelj dominika.prijatelj@sng-ng.si +386 5 335 22 50

Organizatorica / Organizer mag. **Barbara Simčič Veličkov** organizacija@sng-ng.si
+386 5 335 22 04

Vodja računovodstva / Chief Accountant **Goran Troha Žvokelj** g.troha-zvokelj@sng-ng.si
+386 5 335 22 07

Tehnični vodja / Technical Director **Aleksander Blažica**, mag. aleksander.blazica@sng-ng.si
+386 (0) 335 22 14

Svet SNG Nova Gorica / Council SNT Nova Gorica

Matjaž Kulot (predsednik / president), mag. Elena Zavadlav Ušaj (podpredsednica / vice president), Zorko Kenda, dr. Matjaž Šekoranja, Marjan Zahar

Strokovni svet SNG Nova Gorica / Expert Council SNT Nova Gorica

Srečko Fišer (predsednik / president), Jaka Andrej Vojevec (podpredsednik / vice president), Bojan Bratina, Tomaž Gubenšek, Kristijan Guček, Igor Komel

Blagajna / Box Office

+386 5 335 22 47 blagajna@sng-ng.si

vsak delavnik / workdays 10.00–12.00 in / and 15.00–17.00

ter uro pred pričetkom predstav / and an hour before each performance

Član Evropske gledališke konvencije

Pobudnik gledališkega združenja NETA

New European Theatre Action

Medijski sponzor

primorske novice

GLEDALIŠKI LIST SNG NOVA GORICA, letnik 60, številka 7

Izdajatelj SNG NOVA GORICA, predstavnica mag. NEDA RUSJAN BRIC

Urednici TEREZA GREGORIČ, STAŠA BRAČIČ

Uredniški odbor SREČKO FIŠER, mag. ANA KRŽIŠNIK BLAŽICA, MARTINA MRHAR

Lektor SREČKO FIŠER

Fotografije JAKA VARMUŽ

Oblikovanje TOMAŽ PLAHUTA

Ilustracija na platnici ZORAN PUNGERČAR

Naklada 400

Tisk A-MEDIA

SNG Nova Gorica ISSN 1581-9884

Dejavnost gledališča financira Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

